

Stimulusni korelati doživljaja lepog

Slobodan Marković^{1,2}

¹ Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

² Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu; smarkovic@f.bg.ac.rs

U ovoj studiji istraživali smo efekte figuralnih svojstva na doživljaj lepote. Figuralna svojstva su operacionalizovana preko četiri binarne karakteristike: asimetrija–simetrija, jednostavnost–složenost, ugaonost–oblost i kompaktnost–raspršenost. Doživljaj lepote je definisan kao višedimenzionalni fenomen koji čini devet dimenzija: skladna, elegantna, upečatljiva, fantastična, čarobna, veličanstvena, erotska, ljupka i opuštajuća lepota. 68 ispitanika procenjivalo je 16 stimulusa (figura nastalih kombinovanjem četiri binarne karakteristike) na devet petostepenih skala koje su predstavljale dimenzije lepote. Analiza varijanse i regresiona analiza pokazale su da (1) skladnu i elegantnu lepotu dominantno određuju simetrija i jednostavnost, (2) ljupku i opuštajuću lepotu simetrija, jednostavnost i oblost, (3) upečatljivu, fantastičnu i veličanstvenu lepotu simetrija, ugaonost i raspršenost, (4) čarobnu lepotu simetrija i raspršenost i (5) erotsku lepotu simetrija i zaobljenost. Opšti zaključak je da je simetrija zajedničko figuralno svojstvo svih dimenzija lepote, dok ostala svojstva određuju dimenzije lepote na različite načine. Ove nalaze tumačimo u kontekstu psihobioloških funkcija povezanih sa specifičnim dimenzijama: simetrija + jednostavnost => fluentna perceptivna obrada => skladna i elegantna lepota; simetrija + ugaonost + raspršenost => pojačana pažnja i pobuđenost => upečatljiva, fantastična i veličanstvena lepota; simetrija + oblost => hedonički efekti instinktivnih ponašanja, kao što su seksualni, zaštitnički i bezbednosni => erotska, ljupka i opuštajuća lepota.